

TARTU UNIVERSITET
DET HUMANISTISKE OG KUNSTFAGLIGE FAKULTET
INSTITUTT FOR FREMMEDE SPRÅK OG KULTURER
AVDELING FOR SKANDINAVISTIKK
(Norsk språk og litteratur)

UNGDOMMSPRÅK I *SKAM*

Oversettelse av engelske og russiske undertekster

Bacheloroppgave

Eliza Gussarov-Šlenduho

Veiledere: Mie Mortensen, MA

Antonina Kostina, MA

TARTU

2025

Forord

Denne bacheloroppgaven er først og fremst dedikert til min farfar og oldemor, som forlot denne verden våren 2025, før de rakk å se meg på avslutningsseremonien.

Jeg ønsker å uttrykke en spesiell takknemlighet til min kurskamerat Vladislav og mi nære venninne Aljona, som støttet meg i vanskelige tider, ga praktiske råd og aldri lot meg gi opp under arbeidet med denne oppgaven. Til sist vil jeg rette kjærlige ord til hele familien – som, uansett hva, alltid støtter meg og fyller meg med energi til å fortsette fremover.

Og den største takknemligheten går til mine veiledere Mie Mortensen og Antonina Kostina for at dere trodde på meg og veiledet meg i riktig retning. Uten dere ville ikke dette arbeidet vært mulig.

Forord	2
1. Innledning.....	4
2. Bakgrunnsinformasjon, materiale og tidligere forskning.....	6
2.1 “SKAM”-fenomenet	6
2.2 Tidligere forskning.....	7
2.3 Materialet	8
2.3.1 Sesong 2.....	9
2.3.2 Episode 2 Du lyver til en venninne og skylder på meg	9
3. Teori	10
3.1 Språklige variasjoner	10
3.1.1 Ungdomsspråk	10
3.1.1.1 Slang	11
3.1.1.2 Kodeveksling	12
3.1.1.3 Kulturelle referanser	12
3.1.1.4 Banning.....	13
3.1.1.5 Diskursmarkører	13
3.2 Oversettelsesteori.....	13
3.2.1 Oversettelse av slang.....	14
3.2.2 Oversettelse av kodeveksling.....	15
3.2.3 Oversettelse av kulturelle referanser.....	16
3.2.4 Hva er audiovisuell oversettelse?.....	16
3.2.4.1 Undertekster.....	17
3.2.4.2 Hva er fansubbing?	18
4. Metode.....	20
5. Analyse.....	21
5.1 Analyse av slang	21
5.2 Analyse av kodeveksling	24
5.3 Analyse av kulturelle referanser	25
6. Konklusjon.....	28
7. Diskusjon	29
Litteraturliste	30
Resümee	33
Vedlegg 1.....	34

1. Innledning

I den digitale tidsalderen spiller sosiale medier en sentral rolle i å spre filmer og TV-serier globalt på svært kort tid. Enkelte produksjoner har hatt så stor innflytelse at de ikke bare har preget publikums verdensbilde, men også påvirket deres interesser og språkbruk. Oppfatningen av en bestemt film eller serie kan i stor grad avhenge av kvaliteten på oversettelsen til andre språk. En oversettelse som formidler det opprinnelige budskapet på en tydelig og troverdig måte, kan bidra til å gjøre et verk til en kultklassiker i et gitt land. En dårlig tilpasning, derimot, kan svekke verkets kulturelle og kunstneriske gjennomslagskraft.

Norske TV-serier blir ofte ikke profesjonelt oversatt til fremmedspråk, ettersom de i mange land verken sendes på TV eller tilgjengeliggjøres på etablerte strømmeplassformer (Eggum Myrvang, 2017). Som følge av dette blir oversettelsen ofte utført av personer uten nødvendig erfaring med teksting eller tilstrekkelig kunnskap om kulturelle nyanser. En unøyaktig oversettelse kan dermed forvrengte både den kulturelle konteksten og den opprinnelige meningen med verket

Den norske TV-serien *SKAM* ble svært populær blant tenåringer etter lanseringen i 2015. Serien ble først en suksess i Norge, og kort tid etter også i flere europeiske land, mye takket være dens realistiske fremstilling av ungdomsliv. Ettersom de fleste seere utenfor Norge ikke forstår norsk, måtte serien oversettes til ulike språk. I de fleste tilfeller ble undertekster benyttet fremfor dubbing. Etter å ha begynt å se serien, begynte mange fans å lære seg norsk på egen hånd og utviklet en aktiv interesse for norsk kultur. Dette bidro til en generell økning i interessen for Norge blant tenåringer i perioden 2015–2018. (Leszkiewicz, 2017)

I analysedelen av denne bacheloroppgaven er det valgt å fokusere på russiske og engelske undertekster, ettersom disse er lett tilgjengelige og mye brukt blant internasjonale seere. Estiske undertekster er i liten grad tilgjengelige, noe som gjorde det umulig å inkludere dem i analysen.

Formålet med denne oppgaven er å undersøke hvilke valg de uprofesjonelle oversetterne – såkalte fansubbere – har tatt i oversettelsen av ungdomsspråket i serien, og hvordan disse valgene samsvarer med eksisterende teorier om oversettelse av ungdomsspråk. Analysen tar utgangspunkt i én episode fra den norske TV-serien *SKAM*, og forsøker å besvare følgende forskningsspørsmål gjennom kvalitativ metode:

- Hvilke oversettelsestrategier er benyttet i de engelske og russiske undertekstene?
- Hvilke utfordringer har fansubbere møtt i arbeidet med å oversette ungdomsspråket?
- Hvordan samsvarer deres strategier med teori om oversettelse av denne typen språk?

Den praktiske delen av oppgaven er konsentrert rundt en analyse av den andre episoden i sesong to av *SKAM*.

Oppgaven er strukturert i følgende deler: innledning, bakgrunnsinformasjon, teori, metode, analyse, konklusjon og diskusjon.

2. Bakgrunnsinformasjon, materiale og tidligere forskning

Dette kapitlet gir nødvendig bakgrunnsinformasjon for å forstå rammene for analysen. Først presenteres *SKAM* som et mediefenomen, med særlig vekt på seriens målgruppe, tematikk og dens popularitet utenfor Norges grenser. Deretter gis en oversikt over relevant tidligere forskning på ungdomsspråket i *SKAM*. Til slutt beskrives det empiriske materialet som ligger til grunn for analysen, med fokus på den utvalgte episoden og de aktuelle språkversjonene av undertekstene.

2.1 «SKAM»-fenomenet

SSKAM er en svært innflytelsesrik norsk nettserie produsert av NRK P3, som ble sendt i perioden 2015–2017. Serien, skrevet og regissert av Julie Andem, har fått stor internasjonal oppmerksomhet og anerkjennelse for sin innovative fortellerstil. *SKAM* består av fire sesonger, hvor handlingen følger en gruppe ungdommer ved Hartvig Nissens videregående skole i Oslo. Hver sesong fokuserer på én hovedkarakter.

I første sesong er Eva hovedpersonen, og fortellingen kretser rundt hennes forhold til kjæresten, konflikter med tidligere venninner og søken etter nye vennskap. Den andre sesongen følger Noora, og tematiserer hennes møte med kjærlighet, egne verdier og utfordringer som setter prinsippene hennes på prøve. I tredje sesong er Isak i sentrum, og serien skildrer hans prosess med å akseptere sin seksualitet, samt hans indre kamp og personlige utvikling. Den fjerde sesongen fokuserer på Sana, og gir innsikt i hvordan hun balanserer tro, kultur og vennskap som norsk-muslimsk jente. Serien tar opp en rekke sentrale og komplekse samfunnstemaer, som identitet, vennskap, psykisk helse, seksualitet og religion. (Rustad & Emilsen, 2024)

Et særtrekk ved *SKAM* er bruken av sanntidsfortelling. Dette innebærer at hendelser i serien ble publisert på det tidspunktet de fant sted i fortellingen – for eksempel ble et klipp som utspilte seg kl. 14.00, publisert nøyaktig kl. 14.00 samme dag. Serien ble distribuert i form av korte klipp gjennom hele uken på NRK P3s nettside, mens komplette episoder ble gjort tilgjengelige hver fredag, både på nett og på TV. I tillegg ble hovedfortellingen supplert med jevnlige oppdateringer på NRKs nettside og i sosiale medier som Instagram, hvor seerne fikk tilgang til blant annet meldinger og bilder fra karakterenes liv. Dette grepet bidro til å utvide seriens univers og skape en følelse av autenticitet, samtidig som det styrket publikums engasjement. (Kommunikasjon, 2017)

SKAM tiltrakk seg seere i alle aldersgrupper i Norge, og publiseringen av korte klipp i sanntid på tvers av flere plattformer skapte en unik seeropplevelse og en sterk følelsesmessig tilknytning til karakterene (McDermott, u.å.). Serien oppnådde raskt internasjonal popularitet og inspirerte en rekke nyinnspillinger i andre land – en trend som fortsatt pågår (McDermott, u.å.). Blant disse finner vi *SKAM France* (Frankrike), *SKAM NL* (Nederland) og *SRAM* (Kroatia), som fortsatt produserer nye episoder. (Murray, 2019)

Seriens suksess kan i stor grad tilskrives dens evne til å skildre ungdommers hverdagsliv, noe som gjorde det lett for seerne å relatere seg til karakterene (Murray, 2019). Det store internasjonale gjennombruddet kom særlig med avslutningen av sesong tre, som omhandlet en homofil kjærlighetshistorie. Fans over hele verden begynte å spre klipp fra serien og lage egne undertekster, til tross for at *SKAM* ikke var offisielt tilgjengelig utenfor Norge. (Murray, 2019)

2.2 Tidligere forskning

Siden utgivelsen av ungdomsserien *SKAM* har det blitt publisert en rekke vitenskapelige artikler og oppgaver som belyser ulike aspekter ved serien. Forskingen har blant annet undersøkt hvordan ungdom blir representert, hvordan serien har blitt mottatt og påvirket seere internasjonalt, samt hvordan språk – særlig ungdomsspråk – brukes i serien.

Tidligere har det også blitt skrevet oppgaver om analyse av undertekster, både ved Universitetet i Tartu og ved universiteter i andre land. Disse arbeidene har imidlertid hatt andre fokusområder, og det har så langt ikke blitt gjennomført en sammenlignende analyse av spesifikke elementer i ungdomsspråket i undertekster på to ulike språk fra den norske serien *SKAM*.

Ved Universitetet i Tartu finnes det en bacheloroppgave som omhandler *SKAM*, skrevet av Jekaterina Ivanova, med tittelen *Russisk teksting av «Skam»: analyse av en episode*. En annen relevant masteroppgave er *What happened to «ass»? A study of the fansubbing of Norwegian slang into English in the TV-show Skam and its effects on characterization* var skrevet av Idunn Håvik Bjørkedal i NTNU i 2018. I tillegg finnes det en vitenskapelig artikkel publisert i tidsskriftet *Scandinavian Studies in Language*, med tittelen *Fan translations of SKAM: Challenging Anglo linguistic and popular cultural hegemony in a transnational fandom*, skrevet av Jennifer Duggan og Anne Dahl i 2019.

Disse arbeidene har lignende tematiske fokus og har fungert som viktige inspirasjonskilder i den innledende fasen av denne bacheloroppgaven. De har bidratt til å forme valg av perspektiv og hvilke aspekter som er lagt til grunn for analysen og sammenligningen av undertekster.

2.3 Materialet

Materialet som benyttes i denne bacheloroppgaven er episode to fra sesong to av den norske ungdomsserien *SKAM*. Episoden har tittelen *Du lyver til en venninne og skylder på meg* og har en varighet på omtrent 25 minutter.

Til analysen er de offisielle norske undertekstene, produsert av NRK, benyttet. Disse ble hentet fra NRKs offisielle nettside og brukes utelukkende for å analysere utvalgte tekstutdrag. De engelske og russiske undertekstene er uoffisielle og produsert av fans, såkalte fansubbere. Navnene på personene bak oversettelsene er ikke kjent, men brukernavnene deres på sosiale medier er tilgjengelige. Det er tydelig at undertekstene er laget av dedikerte fangrupper tilknyttet serien.

De engelske undertekstene ble funnet på nettstedet Tumblr og er laget av brukeren skamenglishsubs (@skamenglishsubs på Tumblr). Disse, i likhet med de russiske undertekstene, ble manuelt transkribert og benyttes utelukkende til analyseformål i denne oppgaven. De russiske undertekstene ble laget av en liten gruppe fans og publisert i gruppen *Skam Family* på det sosiale nettverket VKontakte. Det finnes også andre versjoner av undertekstene på disse språkene, men disse er i mindre grad offentlig tilgjengelige og brukes sjeldnere blant seerne.

Valget av materiale er basert på hvilke språk forfatteren behersker godt nok til å kunne foreta en faglig analyse. På bakgrunn av dette ble det gjennomført et søk etter tilgjengelige undertekster på relevante språk. Ettersom estiske undertekster ikke er tilgjengelige i åpen tilgang, falt valget på russiske og engelske undertekster. En gjennomgang av tidligere studier av *SKAM*-undertekster viste at det allerede finnes analyser som fokuserer på enten engelske eller russiske oversettelser. Det ble derfor besluttet å gjennomføre en komparativ analyse av begge språkversjonene, ettersom en slik tilnærming til dette spesifikke materialet ikke tidligere har blitt gjort.

2.3.1 Sesong 2

Denne bacheloroppgaven fokuserer på den andre sesongen av *SKAM*, som ble sendt vinteren 2016, med Noora som hovedperson. Handlingen kretser rundt Nooras liv som elev ved videregående skole og hennes forhold til William. Noora fremstilles som en prinsipiell og reflektert tenåringsjente, mens William er en populær og tilsynelatende overfladisk gutt med en kompleks bakgrunn. Forholdet mellom dem utgjør sesongens narrative kjerne og fungerer som et verktøy for å utforske temaer som identitet, tillit og personlig utvikling. I tillegg tar sesongen opp temaer som feminisme, vennskap, kroppsbilde og seksuelle overgrep. (Rustad & Emilsen, 2024)

2.3.2 Episode 2 *Du lyver til en venninne og skylder på meg*

Den andre episoden ble valgt for analysen fordi den introduserer sentrale temaer og karakterrelasjoner etter en mer innledende første episode. Nooras perspektiv trer tydelig frem, og relasjonen til William begynner å utvikle seg. Episoden inneholder ungdomsspråk og kulturelle referanser som gir et godt grunnlag for en kontrastiv analyse av engelske og russiske undertekster.

Samtalene mellom jentene problematiserer kjønnsroller og seksualisering, og Nooras kritiske holdning til objektivisering av kvinner fra et mannlig perspektiv skiller henne ut som karakter. Et vendepunkt i episoden er Nooras første møte med William, som legger grunnlaget for en kompleks relasjon preget av både motstand og tiltrekning (*Season 2, Episode 2*, u.å.).

3. Teori

I denne delen presenteres det teoretiske rammeverket for analysen. Først gis en kort oversikt over språklig variasjon i ungdomsspråk, med særlig vekt på elementer som slang, kodeveksling, kulturelle referanser, banning og diskursmarkører. Deretter følger en gjennomgang av relevant oversettelsesteori, med fokus på utfordringer og strategier knyttet til oversettelse av slike språklige fenomener. Til slutt redegjøres det for prinsippene bak audiovisuell oversettelse, med særlig vekt på underteksting og *fansubbing* som praksis.

3.1 Språklige variasjoner

Språklige variasjoner finnes i alle språk og kan være knyttet til en rekke faktorer, som geografisk tilhørighet (dialekter), sosial bakgrunn, kjønn, alder og graden av formellhet i kommunikasjonen (Simonsen et al., 2024). En sentral del av språklig variasjon er ungdomsspråket, som i seg selv rommer flere former for språklige avvik fra standardspråket. Ungdomsspråk og dets ulike uttrykksformer vil bli nærmere beskrevet i det følgende.

3.1.1 Ungdomsspråk

Ungdomsspråk kan enkelt defineres som en språklig variasjon som benyttes blant ungdom. Det er preget av uformellhet og skiller seg både fra standardspråket og fra talemåten til eldre og yngre generasjoner. Mange eldre oppfatter ungdomsspråket som vulgært eller som en trussel mot det etablerte språket, men det bør heller forstås som et uttrykk for individualitet og gruppetilhørighet. Ungdomsspråk er ofte kreativt og dynamisk, og inkluderer elementer som slang, forkortelser, kodeveksling og banning. (Hasund, 2006, s. 9–12)

En av hovedgrunnene til at ungdomsspråk er valgt som fokus i denne oppgaven, er at *SKAM* i 2016 mottok Nordens språkpris for sin autentiske og presise gjengivelse av moderne skandinavisk ungdomsspråk. (AS, 2025) I denne analysen er det særlig slang, kodeveksling og kulturelle referanser som står i sentrum.

3.1.1.1 Slang

Slang er et bevisst avvik fra standardspråket og brukes ofte for å uttrykke følelser på en uformell måte. Det omfatter både nyord og endringer i betydningen av eksisterende ord, men regnes verken

som dialekt eller fagspråk. (Hasund & Jenstad, 2024) Slang kan betraktes som en form for språklig kreativitet og fungerer som et speilbilde av kulturen, i stadig endring i takt med sosiale trender.

Mange mennesker bruker slanguttrykk for å uttrykke alle slags følelser. Noen lager dem selv, mens andre låner dem og tilpasser dem kanskje til egne behov. Slang som fenomen er ikke det samme som banning, selv om det finnes eksempler der slang og grovt språk opptrer sammen. Banning anses som en form for tabu i språket, ettersom slike uttrykk ofte oppleves som ubehagelige både i lyd og mening. Slang er derimot generelt nøytralt og tilhører verken et høyt eller lavt språkregister (høystil eller lavstil). (Hasund, 2006, s. 59–77)

Slang brukes primært blant unge, men også eldre generasjoner benytter slang, om enn i mindre grad og med langsommere endringer i vokabularet. Slang fungerer som en identitetsmarkør og signaliserer tilhørighet til bestemte sosiale grupper. Det finnes ofte forskjeller mellom slang brukt blant venner og den som brukes i familien. (Hasund, 2006, s. 59–77)

Slang inkluderer også lånord fra andre språk, som ofte tilpasses fonetisk eller ortografisk til målspråket. I den digitale tidsalderen har det i tillegg utviklet seg en egen form for slang – såkalt sms-slang – som kjennetegnes av forkortelser og akronymer brukt i tekstmeldinger og på sosiale medier. Denne typen slang kan fungere som en slags kode, utilgjengelig for dem som ikke er en del av den digitale ungdomskulturen (Hasund, 2006, s. 59–77)

3.1.1.2 Kodeveksling

Kodeveksling innebærer at en person veksler mellom ulike språk eller språkvarianter i samme samtale, for eksempel dialekter. Dette er vanlig blant tospråklige, men også blant personer med samtalekunnskaper i et annet språk. Kodeveksling forekommer både i muntlig og skriftlig uformell kommunikasjon, særlig i tekstmeldinger og på sosiale medier. Det kan være motivert av ønsket om å uttrykke seg mer presist, eller for å signalisere tilhørighet til en bestemt språklig eller kulturell gruppe. (Neteland & Svennevig, 2024)

I globaliserte medielandskap, hvor engelsk dominerer, er det stadig vanligere at unge mennesker inkorporerer engelske ord og uttrykk i sin dagligtale.

3.1.1.3 Kulturelle referanser

Kulturelle referanser er «folkelige» ord som er nært knyttet til hverdagslivet i en bestemt kultur. De kan deles inn i fire kategorier som geografi og etnografi, folkløse og mytologi, hverdagsliv og samfunn og historie. Slike referanser har ofte ingen direkte ekvivalenter i andre språk, med mindre kulturene står hverandre nært. (Vlahov & Florin, 1969, s. 432-456) Kulturelle referanser kan deles inn i ulike kategorier som historiske, popkulturelle, språklige, geografiske, sosiale, religiøse og politiske.

Transkulturelle referanser – det vil si referanser som er kjent i både kilde- og målkulturen – skaper sjelden oversettelsesproblemer. Derimot kan monokulturelle og intrakulturelle referanser, som er spesifikke for én kultur, være utfordrende å oversette og krever ofte tilpasning til målgruppens kunnskapsnivå. Referanser kan også være kildekulturelle, målkulturelle, tverrkulturelle eller knyttet til en tredje kultur, noe som påvirker oversettelsesstrategien. Kulturelle referanser er en sentral del av ungdomsspråket, da de fungerer som sosiale markører og bidrar til å skape fellesskap og identitet. Referanser til musikk, TV-serier og internettfenomener gjør ungdomsspråket mer levende og kontekstuell. (Diaz Cintas & Remael, 2021, s. 201-242) Det finnes mange strategier for å håndtere slike referanser, men ingen klassifisering dekker alle mulige valg helt og holdent. ut.

3.1.1.4 Banning

Banning er nært knyttet til tabuer i språket, men brukes likevel hyppig – både blant unge og eldre. Banneord uttrykker sterke følelser og meninger, og selv om de ofte forekommer sammen med slang, er de ikke det samme. For ungdom kan kombinasjonen av slang og banning fungere som et uttrykk for emosjonell intensitet og avstand til voksenverdenens normer. (Hasund, 2006, s. 78–92)

3.1.1.5 Diskursmarkører

Diskursmarkører er småord som «liksom», «ass» og «vet du», og forekommer hyppig i uformelle samtaler. Diskursmarkører er utbredt blant alle aldersgrupper, men ungdom har en tendens til å bruke dem ikke bare i uformelle sammenhenger, men også i mer formelle situasjoner. (Hasund, 2006, s. 93–95)

I den andre episoden av *SKAM* forekommer det relativt få diskursmarkører. På bakgrunn av dette ble det besluttet å ikke inkludere dem i analysekapittelet.

3.2 Oversettelsesteori

Oversettelsesteori omhandler prinsippene og metodene som benyttes for å overføre mening fra ett språk til et annet. Et sentralt aspekt ved oversettelse er å ta hensyn til både språklige og kulturelle forskjeller, noe som er særlig viktig ved oversettelse av muntlig og uformelt språk. (Refsdal & Alvstad, 2024) Språklige fenomener som slang, kulturelle referanser, idiomatiske uttrykk og kodeveksling stiller oversetteren overfor særlige utfordringer, ettersom slike elementer ofte er tett knyttet til sosiale og kulturelle kontekster. For å ivareta både innhold og stilnivå kreves det derfor ulike oversettelsesstrategier, som vil bli diskutert nedenfor. Valget av strategi avhenger i stor grad av målgruppen, mediet og den kommunikative funksjonen til teksten.

3.2.1 Oversettelse av slang

Å oversette slang er utfordrende, ettersom oversettelsen må ta hensyn til mange av slangens særtrekk. Når man oversetter slang, er det viktig å forstå både konteksten der uttrykket brukes og den lingvistiske betydningen, slik at oversettelsen gjenspeiler den samme meningen som originalen. For å oppnå autentisitet i oversettelsen er det avgjørende å bruke generasjonsspesifikk slang. Jo større avstanden er til målgruppens aldersgruppe, desto vanskeligere blir det å identifisere uttrykk som oppfattes som naturlige i konteksten. For at oversettelsen skal fungere, må uttrykkene både gjenkjennes og aksepteres av målgruppen, samtidig som de gir samme effekt som i originalteksten. Oversetteren må derfor velge det mest passende uttrykket på målspråket, slik at det ligger så nært som mulig opp til slangens betydning i kildespråket (Mattiello, 2008, s. 74).

En annen utfordring er at ikke alle ord og uttrykk som er i bruk, finnes i slangordbøker. Dette gjelder særlig svært spesifikke uttrykk som brukes av små grupper, eller uttrykk som kun var i bruk i en kort periode før de mistet relevans eller ble erstattet (Nida, 2002, s. 30–31)

Det er enklere å finne en mer presis oversettelse av slanguttrykk når man oversetter fra et språk som er nært beslektet med målspråket, både språklig og kulturelt. Likevel må man være oppmerksom på faren for falske venner. Derfor bør man, selv ved oversettelse mellom beslektede språk, være nøye med å dobbeltsjekke alle oversettelsesalternativer og deres samsvar med konteksten i originalteksten. (Nida, 2002, s. 5–7)

Det finnes en rekke strategier for å oversette slang, men oversettere må ofte kombinere dem eller finne den mest hensiktsmessige metoden for å oppnå en oversettelse av høy kvalitet. Strategier som sjelden benyttes, vil ikke bli beskrevet her, da de anses som irrelevante for denne oppgaven. Ifølge Prasasti Suminar (2024) inkluderer vanlige oversettelsesstrategier transkribering, dislokasjon og resignasjon følgende:

- **Utvidelse:** Brukes når slang må forklares mer utfyllende på grunn av kulturelle nyanser i originalen.
- **Parafrasering:** Brukes når det er umulig å oversette slangen direkte; uttrykket omformuleres for å bevare meningsinnholdet.
- **Overføring:** En direkte og korrekt oversettelse fordi det finnes et ekvivalent uttrykk i målspråket.
- **Etterligning:** Bevarer originalens formulering, ofte brukt for egennavn, for å opprettholde budskapet.
- **Kondensasjon:** Gjør teksten kortere, men bevarer den opprinnelige betydningen.
- **Desimering:** En ekstrem forkortelse som kan utelate nødvendige elementer i konteksten.
- **Sletting:** Fullstendig utelatelse av slanguttrykket i oversettelsen. (Prasasti Suminar, 2024)

3.2.2 Oversettelse av kodeveksling

Kodeveksling er vanlig i filmindustrien og krever spesiell oppmerksomhet i oversettelse, ettersom oversetteren må ta hensyn til målgruppen og deres forståelse av andre språk. I omtrent halvparten av tilfellene, dersom det finnes direkte ekvivalenter på målspråket, benyttes direkte oversettelse. Parafrasering brukes også ofte for å forenkle kompliserte konstruksjoner som involverer to språk. I enkelte tilfeller etterlates setninger på et annet språk uoversatt, dersom de er forståelige for seerne uten oversettelse. (Alsheikhidris, 2024)

Det finnes ikke en universell løsning på hvordan kodeveksling best bør oversettes da dette i stor grad avhenger av teksten og konteksten. Derfor bør oversetteren grundig analysere teksten før

oversettelsesprosessen starter, for å finne den mest hensiktsmessige strategien for den aktuelle teksten (Alsheikhidris, 2024).

Ifølge Mohammed Alzain finnes det flere strategier for å oversette kodeveksling, men de mest brukte er bokstavelig oversettelse, substitusjon og utelatelse. Oversettere benytter ofte mer enn én strategi for å sikre at oversettelsen samsvarer så nært som mulig med den opprinnelige formuleringen i kildeteksten. (Alzain, 2024)

- **Bokstavelig oversettelse** innebærer en direkte oversettelse av kodevekslingen fra kildepråket til målpråket, uten endringer.
- **Substitusjon** innebærer å erstatte den opprinnelige kodevekslingen med en tilsvarende uttrykksform som målgruppen forstår.
- **Utelatelse** innebærer å fjerne kodevekslingen fra oversettelsen, samtidig som betydningen i originalteksten bevares. (Alzain, 2024)

3.2.3 Oversettelse av kulturelle referanser

Kulturelle referanser er utfordrende å oversette, først og fremst fordi de er knyttet til en spesifikk kultur. Oversettere må ikke bare ha høy språkkompetanse i kildepråket, men også en solid forståelse av kulturelle nyanser. Det finnes ikke alltid direkte ekvivalenter for slike uttrykk i andre språk, og derfor må oversettere finne måter å gjengi meningsinnholdet på slik at publikum forstår hva det handler om (Alaa & Al Sawi, 2023). Når det gjelder undertekster, må man i tillegg ta hensyn til det begrensede antallet tegn som er tillatt per replikk.

Det finnes flere strategier for å oversette kulturelle referanser, men oversettere må ofte kombinere dem for å sikre at oversettelsen gjenspeiler den opprinnelige meningen så nøyaktig som mulig. Valg av oversettelsesstrategi avhenger også av teksttypen. Dette avsnittet fokuserer derfor kun på strategier som er relevante for oversettelse av audiovisuelle medier..

Nedenfor presenteres de mest brukte strategiene for oversettelse av kulturelle referanser, slik de beskrives av Alaa og Al Sawi:

- **Bevaring:** Brukes når målgruppen er kjent med den kulturelle referansen, og det er mulig å bevare den uendret i oversettelsen.

- **Parafrasering:** En kort forklaring av den originale referansen, brukt når det ikke finnes en ekvivalent i målspråket.
- **Utjevning:** Brukes for å unngå misforståelser blant målgruppen. Den kulturelle referansen fjernes eller generaliseres, selv om den kulturelle nyansen går tapt.
- **Overføring:** Brukes når det er mulig å oversette den kulturelle referansen direkte, eller erstatte den med en som har tilsvarende betydning i målkulturen (Alaa & Al Sawi, 2023).

3.2.4 Hva er audiovisuell oversettelse?

Ifølge oversettelsesteoretikeren Lawrence Venuti blir oversettelse tradisjonelt definert som prosessen der mening overføres fra en tekst på kildespråket til en tilsvarende tekst på målspråket. Dette gjør oversettere ved hjelp av ordbøker, grammatikk og språklige normer. Likevel utgjør dette bare én del av prosessen. Oversetteren må også ta hensyn til kulturelle referanser, kontekstuelle nyanser og pragmatiske hensikter i originalteksten. Dette er faktorer som ofte ikke lar seg oversette direkte, og som derfor krever fortolkning og tilpasning. (Venuti, 2008)

Denne oppgaven er basert på analyse av oversettelse innenfor det audiovisuelle mediet. Derfor er det, i tillegg til den generelle definisjonen av oversettelse, nødvendig å ta hensyn til de særtrekkene som kjennetegner denne typen oversettelse. Audiovisuell oversettelse innebærer oversettelse av audiovisuelle medier, som for eksempel TV-serier, fra ett språk til et annet. I oversettelsesprosessen benyttes ulike metoder og strategier. Det som skiller audiovisuell oversettelse fra oversettelse av andre teksttyper, er at den kombinerer arbeid med både lyd og bilde. Som ved andre former for oversettelse må det også her tas hensyn til språkspesifikke, kulturelle og historiske forhold. Blant de mest utbredte formene for audiovisuell oversettelse finner vi dubbing, voice-over og undertekster (Sarno, 2025). Det er undertekster og deres oversettelse som er står i fokus i denne oppgaven.

3.2.4.1 Undertekster

«Film- eller fjernsynstekst som er plassert nederst på bildet og som (noe forkortet) gjengir talen» (NAOB, 2025).

Enklere definisjonen av undertekster er at de er tekstlinjer nederst på skjermen som oversetter tale til et annet språk. Undertekster brukes vanligvis i filmer, men også i TV-serier og annet innhold som nettvideoer og klipp på sosiale medier. (Rev.com, 2025)

Folk forveksler ofte undertekster med bildetekster (captions), men det er viktige forskjeller mellom dem. Bildetekster transkriberer det som blir sagt i visuelle medier, samtidig som de gir informasjon om andre lydsignaler, som lydeffekter og bakgrunnsmusikk. De er spesielt utviklet for å hjelpe personer som er døve eller hørselshemmede med å forstå både tale og annen lydinformasjon (Rev.com, 2025).

Undertekster, derimot, er oversettelser av tale i audiovisuelle medier, ofte brukt i fremmedspråklige filmer og serier. De gjengir originalspråket på publikummets språk. Strømmetjenester som opererer globalt tilbyr ofte undertekster på mange ulike språk. (Rev.com, 2025)

Hvert språk har egne regler for utforming av undertekster. Denne oppgaven fokuserer på norsk, engelsk og russisk, og tar derfor utgangspunkt i offisielle retningslinjer for disse språkene. Selv om hovedfokuset er på innhold og oversettelse, er det viktig å forstå de formelle kravene, da disse kan påvirke hvordan oversettelsen utformes. Undertekster må være synkrone med replikker. Maksimalt antall tegn per linje er omtrent 45 for norsk (Mathisen, 2023), 40 for russisk (Eropova, 2019) og 47 for engelsk (Capital Captions Accessibility Services, 2020). Ellipser brukes ved pauser over to sekunder eller ved ufullstendige setninger, men ikke ved linjeskift. Ved dialog benyttes bindestrek foran hver replikk.

3.2.4.2 Hva er fansubbing?

Undertekstene som danner grunnlaget for dette arbeidet, er ikke de offisielle. Både de russiske og engelske undertekstene ble laget av amatører, som trolig hadde noe tidligere erfaring med underteksting. Først og fremst er dette undertekster laget av fans for andre fans. Når det av ulike grunner ikke finnes offisielle undertekster for en serie eller film, trår personer som behersker språket til for å gi andre muligheten til å nyte innholdet, selv om de ikke forstår originalspråket. Mange lærer seg detaljer om oversettelse gjennom praksis og informasjon de finner på internett. Kvaliteten på slike oversettelser varierer, men fansen legger ofte mindre vekt på små feil eller

unøyaktigheter, ettersom hovedmålet er å kunne følge med på serien på sitt eget språk og få en helhetlig opplevelse. (Evans, 2020, s. 178–178)

Fansubbing – det vil si undertekster laget av fans – begynte på 1980-tallet, da entusiaster begynte å oversette japansk anime. I starten ble anime hovedsakelig dubbet for det amerikanske markedet, og i denne prosessen ble japanske navn og steder ofte «amerikanisert», mens kulturelle referanser ble utelatt. I mange tilfeller ble klipp fra ulike episoder satt sammen for å passe en ny historie. Denne tilnærmingen forvrenget i stor grad originalinnholdet, og amerikanske seere så på anime i flere tiår uten å kjenne til den opprinnelige konteksten. Da fansen ble klar over dette, begynte de å lage egne oversettelser for å vise hvordan anime egentlig var ment å oppleves. (Evans, 2020, s. 178–178)

Undertekster til serier lages ikke bare av enkeltpersoner, men også av små grupper, der hver deltaker har ansvar for ulike deler av prosessen. Én person kan oversette den originale teksten, en annen redigere for grammatisk og stilistisk korrekthet, en tredje tilpasse teksten til undertekstreglene, og en fjerde kan stå for den tekniske produksjonen av undertekstene.

4. Metode

Denne bacheloroppgaven baserer seg på en komparativ analyse av undertekster til episode to, sesong to, av den populære norske ungdomsserien *SKAM*. Analysen omfatter original norsk dialog samt engelske og russiske undertekster som er tilgjengelige på nettet. Materialet ble samlet inn ved å se gjennom den valgte episoden med undertekster på kildepråket, samt på engelsk og russisk. Alle tre versjoner av undertekstene ble manuelt transkribert underveis i arbeidet. Etter transkriberingen ble de norske undertekstene gjennomgått på nytt ved hjelp av ulike ordbøker, og uttrykk som representerer slang, kulturelle referanser og kodeveksling ble markert med ulike farger for å skille kategoriene visuelt.

Uttrykkene som er analysert i denne oppgaven, er valgt ut basert på følgende kriterier:

- De inneholder ungdomsspråk i form av slang (inkludert banning), kodeveksling eller kulturelle referanser
- De brukes i uformelt språk og kan være utfordrende å oversette på grunn av sin kontekstuelle eller språklige kompleksitet, særlig når det mangler fullverdige ekvivalenter i målspråket.

De identifiserte uttrykkene ble deretter overført til separate tabeller for hver kategori, hvor de respektive oversettelsene til russisk og engelsk ble lagt til. Denne organiseringsmetoden gjorde det mulig å strukturere analysen tydelig og oversiktlig, og bidro til å unngå forvirring i det videre arbeidet.

Uttrykkene ble analysert med fokus på å identifisere oversettelsesstrategier og å undersøke om bestemte ord eller fraser ble utelatt i oversettelsen. Det ble videre vurdert hvordan disse valgene påvirker meningsinnhold, stilnivå og budskap i den oversatte teksten. Målet med analysen er å få innsikt i hvordan oversetterne har håndtert språklige og kulturelle utfordringer i undertekster, og i hvilken grad dette påvirker seerens forståelse og opplevelse av serien.

Metoden som er benyttet i denne bacheloroppgaven, er en kvalitativ komparativ analyse, der oversettelsen av utvalgte uttrykk fra norsk sammenlignes med deres engelske og russiske versjoner. Analysen tar for seg et utvalg uttrykk fra én episode av totalt 43 i hele serien, og resultatene kan derfor ikke generaliseres til hele serien eller til andre audiovisuelle produksjoner.

Likevel gir materialet et innsiktsfullt bilde av hvilke valg oversettere står overfor, og hvilke konsekvenser disse valgene har for seerens opplevelse.

5. Analyse

Dette kapitlet presenterer en analyse av slanguttrykk, kodeveksling og kulturelle referanser i de russiske og engelske undertekstene. For hver replikk er det opprettet en egen tabell der alle tre undertekstversjonene – norsk, engelsk og russisk – er plassert side om side. Ettersom analysen tar utgangspunkt i en ungdomsserie, er hovedfokuset på slang, som forekommer langt hyppigere i undertekstene enn kodeveksling eller kulturelle referanser.

Hver tabell er nummerert, og nummereringen er plassert rett over tabellen. Hver del av analysen gir et utvalg eksempler på replikker, sammen med en beskrivelse av oversettelsesstrategiene som er benyttet. En fullstendig oversikt over alle replikker og tilhørende oversettelsesstrategier finnes i Vedlegg 1.

5.1 Analyse av slang

Denne delen analyserer bruk av slang og hvilke strategier som ble benyttet for å oversette slike uttrykk. Slanguttrykk som forekommer to eller flere ganger i undertekstene, er kun analysert ved første forekomst, ettersom de samme oversettelsesstrategiene ble brukt i de påfølgende tilfellene.

I de fleste tilfeller ble strategien overføring benyttet ved oversettelse av slang i replikkene nedenfor. I fem av replikkene i de russiske undertekstene og i to av replikkene i de engelske undertekstene ble parafrasering brukt. I tillegg til disse strategiene ble også desimering og sletting anvendt. I én replikk i de russiske undertekstene var det ikke mulig å fastslå hvilken strategi som faktisk ble brukt.

1.

Det hadde visst vært jævlig fett .	Похоже, там было и правда круто .	Apparently it was awesome .
---	--	------------------------------------

I eksemplet ovenfor er uttrykket «*jævlig fett*» slang.

I de russiske undertekstene ble det benyttet en parafraseringsstrategi, noe som i dette tilfellet ikke nødvendigvis er det mest hensiktsmessige valget. Oversettelsen «*правда круто*» gjengir ikke det

fulle meningsinnholdet eller den stilistiske fargen til originaluttrykket «*jævlig fett*». Gjennom parafraseringen ble replikken betydelig mer nøytral, og det ungdommelige slangpreget gikk i stor grad tapt.

I de engelske undertekstene ble desimering benyttet, noe som førte til utelatelse av det sentrale forsterkende uttrykket «*jævlig*», og etterlot kun ordet «*awesome*». Selv om den grunnleggende meningen er bevart, har uttrykket mistet sin ungdommelige og slangpregede karakter. Det er uklart hvorfor underteksteren valgte å utelate «*jævlig*», ettersom det verken ville skapt særlige oversettelsesmessige utfordringer eller overskredet begrensningene for tekstlengde i underteksten.

2.

Helt sjukt! Du burde kanskje få litt hjelp!	Это нездорово. Возможно, тебе требуется помощь.	It's completely insane. Maybe you should get some help?
--	---	---

Dette eksemplet viser hvordan uttrykket «*helt sjukt*» er oversatt i de russiske undertekstene ved hjelp av strategien som desimering. Oversettelsen «*нездорово*» består kun er ett ord og fanger ikke fullt ut det opprinnelige uttrykkets betydning. Ikke bare er oversettelsen kortere, men den emosjonelle og slangpregede tonen som ligger i originaluttrykket, er også utelatt.

I de engelske undertekstene ble strategien overføring benyttet, ettersom «*completely insane*» er en relativt nær ekvivalent til «*helt sjukt*». I denne oversettelsen er både betydningen og den ungdommelige tonen bevart, noe som gjør at uttrykket formidles tydelig til et engelsktalende publikum.

3.

En drittsekk som heter William.	с мудаком по имени Вильям.	an asshole called William
---------------------------------	----------------------------	---------------------------

I dette eksempelet er slangordet «*drittsekk*» oversatt i de russiske undertekstene ved hjelp av strategien overføring, ettersom «*мудак*» er en av de nærmeste ekvivalentene til det norske uttrykket. Oversettelsen bevarer ikke bare betydningen, men også den emosjonelle konnotasjonen som ligger i originaluttrykket.

I de engelske undertekstene ble samme strategi anvendt. Ordet «*asshole*» er en direkte og ofte brukt ekvivalent til «*drittsekk*» blant engelskspråklige ungdommer. Det gjengir både betydningen og den ungdommelige stilen i originalen.

4.

<p>Dritkult å bare sitte her og være sur.</p>	<p>Достаточно прохладно для того чтобы сидеть тут и злиться.</p>	<p>Really cool to just sit there being pissed.</p>
--	---	---

I de russiske undertekstene er det uklart hvilken oversettelsesstrategi som ble benyttet for slanguttrykket «*dritkult*», ettersom oversettelsen «*достаточно прохладно*» i konteksten av den tiende replikken fremstår som ukorrekt. Det virker som om oversetteren ikke fullt ut forsto betydningen av uttrykket, noe som resulterte i en oversettelse som forvrenger originalens mening og ikke bevarer slangpreget. En mer passende ekvivalent ville vært «*офигенно*» eller «*безумно круто*», som begge ville formidlet både den opprinnelige betydningen og den ungdommelige tonen i uttrykket.

I de engelske undertekstene ble strategien overføring benyttet. Uttrykket «*really cool*» er en nær ekvivalent til «*dritkult*» og bevarer i stor grad betydningen. Selv om det er noe mer nøytralt enn originalen, brukes det hyppig i muntlig tale og fungerer godt i konteksten

5.

<p>Har du sett på en ræva high school-film og tatt notater?!</p>	<p>Насмотрелся подростковых фильмов и делал заметки?</p>	<p>Did you watch a bunch of high school movies while taking notes?</p>
---	--	---

I dette eksempelet er slangordet «*ræva*» utelatt i de russiske undertekstene, noe som indikerer bruk av strategien sletting. Ordet forekommer ikke i den tolvte replikken, og den mest sannsynlige årsaken til dette er begrensningen i antall tegn per tekstlinje. På den ene siden fører utelatelsen til en viss endring i replikkens meningsinnhold, men på den andre siden påvirker det ikke

hovedbudskapet i samtalen. Seerne vil fortsatt kunne forstå konteksten, og utelatelsen fører derfor ikke nødvendigvis til misforståelser.

I de engelske undertekstene ble strategien parafrasering benyttet. Uttrykket «*a bunch*» er ikke en direkte ekvivalent til «*равна*», og denne oversettelsen endrer dermed meningen i replikken. Som følge av dette blir ikke konteksten korrekt formidlet til seerne, noe som potensielt kan føre til misforståelser.

Det ble ikke funnet eksempler på bruk av oversettelsesstrategiene utvidelse, etterligning eller kondensasjon i det analyserte materialet. Strategiene sletting og desimering ble hver brukt én gang.

De analyserte undertekstene inneholdt ikke eksempler på bruk av oversettelsesstrategier som utvidelse, etterligning og kondensasjon. Sletting og desimering ble brukt en gang.

5.2 Analyse av kodeveksling

Denne delen analyserer forekomster av kodeveksling og hvilke strategier som ble benyttet for å oversette dem. Denne delen analyserer forekomster av kodeveksling og hvilke strategier som ble benyttet for å oversette dem. Alle replikkene med kodeveksling, med unntak av én, ble oversatt ved hjelp av strategien direkte oversettelse. I den første replikken i de russiske undertekstene ble strategien substitusjon anvendt. Kodevekslingen ble ikke eksplisitt gjengitt i verken de russiske eller engelske undertekstene, noe som imidlertid ikke ser ut til å ha påvirket kvaliteten på oversettelsen i nevneverdig grad.

Selv om enkelte av ordene som ble brukt i kodevekslingen finnes i, eller er delvis integrert i, det norske språket, er det i denne sammenhengen avgjørende at de ble uttalt med engelsk uttale i episoden. Dette gir grunnlag for å tolke dem som tilfeller av kodeveksling.

1.

Jeg har drevet med litt research etter skoletid.	Я много копалась в интернете после школы.	I've been doing a little research after school.
--	--	---

I dette eksempelet er kodevekslingen representert ved det engelske ordet «*research*». I de russiske undertekstene ble dette oversatt til «*копаться в интернете*», som ikke har en direkte ekvivalent til det opprinnelige uttrykket, og dermed opprettholdes ikke kodevekslingen. I praksis ble uttrykket fullstendig omformulert, men meningsinnholdet ble likevel bevart, til tross for at ordet «*интернет*» ikke forekommer i originalreplikken.

I de engelske undertekstene er kodevekslingen også utelatt, men dette påvirker ikke forståelsen i denne sammenhengen. Meningen i replikken er fullt ut bevart, selv om selve kodevekslingen ikke er til stede.

2.

- Han er ikke typen til Vilde. - Ok. Drama.	-Он не встречается с Вильде. -Понятно. Скандал.	-He's not Vilde's boyfriend. - Okay. Drama.
---	---	---

I denne replikken ble kodevekslingen «*drama*» i de russiske undertekstene oversatt som «*скандал*». Selv om dette ordet er semantisk nært beslektet med «*drama*», er det ikke en fullstendig ekvivalent. På russisk finnes også ordet «*драма*», som ofte brukes i lignende sammenhenger og ville representert en mer direkte oversettelse av originalen.

I de engelske undertekstene ble ordet «*drama*» beholdt, altså det samme som i den opprinnelige kodevekslingen i den norske replikken.

3.

I et ganske stort og creepy hus.	В огромном страшном доме.	In a really large and creepy house.
---	----------------------------------	--

I denne replikken består kodevekslingen av ordet «*creepy*». I den russiske oversettelsen brukes ordet «*страшный*», som har en lignende betydning, men som ikke er en fullstendig ekvivalent. Et mer presist valg ville vært «*жуткий*», som både semantisk og stilistisk ville passet bedre i denne sammenhengen, og samtidig gitt replikken et mer uttrykksfullt preg.

I de engelske undertekstene er kodevekslingen «*creepy*» ikke eksplisitt markert, men meningsinnholdet i replikken er likevel fullt ut bevart og lett forståelig for seeren.

Blant de oversettelsesstrategiene som er gjennomgått i denne analysen, er den eneste som ikke ble benyttet i noen av tilfellene av kodeveksling, strategien utelatelse. Substitusjon finnes i én replikk.

5.3 Analyse av kulturelle referanser

Denne delen analyserer kulturelle referanser og hvilke oversettelsesstrategier som ble benyttet for å gjengi dem i undertekstene. I det analyserte materialet ble tre ulike strategier identifisert: utjevning, overføring og bevaring. I de fleste tilfellene ble strategien overføring brukt, ettersom de aktuelle uttrykkene kunne oversettes med nesten direkte ekvivalenter, noe som bidro til å bevare meningsinnholdet i replikken.

Strategien utjevning ble benyttet i én replikk, mens bevaring ble brukt i én annen. Fire av de fem replikker som inneholder kulturelle referanser, er knyttet til det norske skolesystemet, mens én replikk refererer til norske bedrifter.

1.

De dro på en fest hos en tredjeklassing .	В итоге он пошел на вечеринку какого-то выпускника .	They went to some other third-year guys' party.
--	---	--

På russisk kan ordet «*tredjeklassing*» oversettes både som «*выпускник*» og «*третьегодник*». I denne konteksten er begge oversettelser teknisk korrekte og betegner det samme, men «*выпускник*» ble valgt fordi det er mer vanlig i dagligtale. Ordet «*третьегодник*» brukes sjelden i moderne russisk, og det nærmeste direkte ekvivalentet til «*tredjeklassing*» er

«*третьеклассник*», som imidlertid assosieres med en elev i tredje klasse på barneskolen. Dette kunne ha ført til misforståelser blant seerne.

I den engelske oversettelsen ble uttrykket «*third-year guy*» brukt for å tydeliggjøre at det er snakk om én bestemt person, og ikke en hel skoleklasse på tredje nivå. Hadde underteksten kun brukt «*third year's party*», kunne seerne ha tolket det som en fest arrangert av hele tredje trinn, noe som ville skapt forvirring.

2.

Kjenner du han Jonas? Han i første?	Мы хотели спросить, может быть, ты знаешь Юнаса?	We were wondering if you know Jonas.
-------------------------------------	--	--------------------------------------

I oversettelsen av replikken «*Han i første*» ble den kulturelle referansen utelatt både i de russiske og engelske undertekstene. Denne oversettelsesstrategien betegnes som utjevning. Det er mulig at utelattelsen ble valgt fordi den aktuelle setningen ikke var avgjørende for forståelsen av samtalen, og at seerne likevel lett kunne oppfatte hvem det ble referert til. En annen mulig forklaring er at oversetterne ikke fant en tilfredsstillende måte å gjengi uttrykket på som både var korrekt og samtidig innenfor begrensningene for tegnlengde i undertekster.

På russisk ville «*i første*» blitt oversatt som «*в первом*», og på engelsk som «*in first*». I begge tilfeller kunne dette ha ført til misforståelser, da uttrykket lett kan assosieres med første klasse i grunnskolen. Dermed kunne seerne feilaktig tolke at samtalen handlet om et barn, og ikke om en elev i første år på videregående skole, slik det er ment i den norske originalen.

3.

Vi har fått "Brun og Blid" som spons.	"Brun og Blid" будут нашим спонсором.	We got "Brun og Blid" to sponsor us.
---------------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------------

I denne replikken ble navnet på selskapet «*Brun og Blid*», som sponser hovedpersonenes russebuss, ikke oversatt. Dette kan klassifiseres som en strategi kjent som bevaring, ettersom det opprinnelige navnet på selskapet er beholdt i undertekstene. Seerne har allerede en viss kjennskap til selskapet, ettersom det ble nevnt i en tidligere episode. Også da ble navnet beholdt uoversatt, men det ble samtidig forklart at det er en landsdekkende solariumkjede i Norge.

Generelt velger oversettere sjelden å oversette selskapsnavn, da slike navn vanligvis ikke har avgjørende betydning for forståelsen av handlingen. En oversettelse kunne dessuten skape forvirring, særlig dersom navnet ikke har noen direkte ekvivalent på målspråket. I tilfellet med denne serien ville en oversettelse heller ikke hatt noen vesentlig funksjon, ettersom selskapet kun nevnes et par ganger og ikke er sentralt for handlingen.

I oversettelsen av kulturelle referanser i denne episoden ble strategiene overføring og utjevning benyttet. Det ble ikke funnet eksempler på bruk av bevaring eller parafrasering i oversettelsen av kulturelle referanser i denne episode.

6. Konklusjon

Hensikten med denne bacheloroppgaven var vært å besvare følgende forskningsspørsmål:

- Hvilke oversettelsestrategier er benyttet i de engelske og russiske undertekstene?
- Hvilke utfordringer har fansubbere møtt i arbeidet med å oversette ungdomsspråket?
- Hvordan samsvarer deres strategier med teori om oversettelse av denne typen språk?

Gjennom analysen av undertekstene ble det avdekket at de mest brukte strategiene i de russiske undertekstene var overføring og parafrasering, mens utjevning og desimering forekom i enkelte tilfeller. I de engelske undertekstene ble overføring benyttet i nesten alle replikker.

Når det gjelder kodeveksling, viste analysen at de russiske undertekstene i liten grad bevarte de engelske uttrykkene som forekom i originalreplikkene. I motsetning til dette ble de samme uttrykkene beholdt i de engelske undertekstene, noe som tyder på at kodevekslingen ikke ble markert som et særskilt fenomen, men snarere oversatt direkte eller overført fra det norske manuset.

De største utfordringene *fansubbere* møtte var knyttet til oversettelse av kulturelle referanser, som ofte er vanskelige å gjengi når målspråket mangler tilsvarende begreper. Likevel ble de fleste kulturelle referanser oversatt på en måte som bevarte den opprinnelige meningen. Kun ett tilfelle i de russiske undertekstene viste tegn til misforståelse, noe som førte til en viss forvrengning av meningsinnholdet og klarhet rundt hvilken strategi som ble brukt.

Oppsummert viser analysen at oversettelsesstrategiene som ble brukt av *fansubbere* i både de russiske og engelske undertekstene i stor grad samsvarer med teori om oversettelse av slang, kodeveksling og kulturelle referanser.

7. Diskusjon

I begynnelsen av arbeidet med denne bacheloroppgaven var det utfordrende å avgjøre hvilke språklige elementer som skulle analyseres. Den opprinnelige planen var å fokusere utelukkende på kulturelle referanser, men en grundigere gjennomgang av det innsamlede materialet viste at antallet slike referanser var begrenset. Det ble derfor nødvendig å vurdere hvilke andre språklige variasjoner som kunne inkluderes for å sikre et tilstrekkelig datagrunnlag og samtidig ha god tilgang til relevant faglitteratur for den teoretiske delen.

Utvelgelsesprosessen viste at *SKAM* inneholder et bredt spekter av språklige variasjoner som egner seg godt for videre forskning. Serien er dessuten oversatt til en rekke språk, inkludert dansk, italiensk og hebraisk. Denne oppgaven kan derfor fungere som et utgangspunkt for fremtidige analyser og sammenligninger av undertekster på andre språk.

I videre forskning kan lignende analyser utvides til å inkludere flere språk og undersøke hvordan ulike kulturelle og språklige kontekster påvirker oversettelsen av ungdomsspråk. Et bredere empirisk grunnlag, med flere analyserte språklige fenomener, ville også kunne gi mer generaliserbare konklusjoner. Samtidig ville en slik utvidelse kunne gjøre analysen mindre fokusert, noe som ikke ville vært hensiktsmessig innenfor rammene av en bacheloroppgave.

Det kan også være interessant å undersøke hvordan undertekster håndterer lokal slang, tabubelagte uttrykk eller kodeveksling i språk med ulike normer og oversettelsestradisjoner. En tverrspråklig sammenligning mellom offisielle og uoffisielle undertekster kunne dessuten gi innsikt i forskjeller mellom profesjonell og fanskapt oversettelse. *SKAM* som empirisk materiale åpner dermed for mange muligheter innen både oversettelsesstudier og sosiolingvistikk.

Litteraturliste

Alaa, A. M., & Al Sawi, I. (2023). The analysis and quality assessment of translation strategies in subtitling culturally specific references: *Feathers*. *Heliyon*, 9(8), e19095. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e19095>

Alsheikhidris, M. (2024, October). *Code-switching in translation: Linguistic analysis of multilingual texts and their translations*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/384672711_Code-Switching_in_Translation_Linguistic_Analysis_of_Multilingual_Texts_and_their_Translations

Alzain, M. (2024). Code-switching in translation: Linguistic analysis of multilingual texts and their translations. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 7(10), 119–134. <https://doi.org/10.32996/ijllt.2024.7.10.12>

AS, C. T. (2025, February 19). Nordens språkpris 2016 til SKAM. *Foreningen Norden*. <https://www.norden.no/nordens-sprakpris-2016-til-skam/>

Bokmålsordboka og Nynorskordboka. (n.d.). *Ordbøkene.no*. Retrieved May 25, 2025, from <https://ordbokene.no/nno>

Capital Captions Accessibility Services (2020). *Capital Captions Standard Subtitling Guidelines*. Retrieved May 25, 2025, from <https://www.capitalcaptions.com/services/subtitle-services-2/capital-captions-standard-subtitling-guidelines/>

Det Norske Akademis ordbok. (2025, March). Undertekst. *NAOB*. <https://naob.no/ordbok/undertekst>

Díaz Cintas, J., & Remael, A. (2021). *Subtitling: Concepts and practices* (2nd ed.). Routledge.

Evans, J. (2020). *Routledge encyclopedia of translation studies* (M. Baker & G. Saldanha, Eds.; 3rd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315678627>

Egorova, T. (2019). Subtitrovaniye i dubliazh. Opredeleniye, sravneniye metodik. Plusy i minusy [Subtitling and dubbing: Definition, comparison of methods. Pros and cons]. *CyberLeninka*.

<https://cyberleninka.ru/article/n/subtitrovanie-i-dublyazh-opredelenie-sravnenie-metodik-plyusy-i-minusy/viewer>

Forsiden. (n.d.). *Slangordboka*. Retrieved May 25, 2025, from <https://www.slangordboka.no/>

Gratis synonymer og antonymer – Flest oppslag! (n.d.). Retrieved May 25, 2025, from <https://www.synonymordboka.no/>

Hasund, I. K. (2006). *Ungdomsspråk*. Fagbokforlaget.

Hasund, I. K., & Jenstad, T. E. (2024). Slang. In *Store norske leksikon*. <https://snl.no/slang>

Kommunikasjon, N. R. K. (2017, April 7). Everything you need to know about Skam. *NRK*. <https://www.nrk.no/presse/programtaler/everything-you-need-to-know-about-skam-1.13465189>

Mathisen. (2023, November 21). Slik jobber TV-teksterne – Din Hørsel. <https://www.dinhorsel.no/slik-jobber-tv-teksterne.6631460-460258.html>

McDermott, P. D. (n.d.). Why the whole planet is obsessed with this Norwegian teen drama. *The FADER*. Retrieved May 7, 2025, from <https://www.thefader.com/2017/04/10/skam-season-4-sana-isak-even-nrk-interview>

Murray, I. (2019, August 21). The future of TV is this groundbreaking Norwegian show. *GQ*. <https://www.gq.com/story/the-future-of-tv-is-skam>

NAOB. (n.d.). Retrieved May 25, 2025, from <https://naob.no/>

Neteland, R., & Svennevig, J. (2024). Kodeveksling. In *Store norske leksikon*. <https://snl.no/kodeveksling>

Nida, E. A. (2002). *Contexts in translating*. John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/btl.41>

Prasasti Suminar, R. (2024). Translation strategies of American teenagers' slang: A descriptive analysis. *Journal of Languages and Language Teaching*, 12(3).

<https://doi.org/10.33394/jollt.v12i3.10009>

Refsdal, E., & Alvstad, C. (2024). Oversettelsesstudier. In *Store norske leksikon*.
<https://snl.no/oversettelsesstudier>

Rev.com (2025). What are subtitles and how do they differ from captions?
<https://www.rev.com/resources/subtitle-meaning-what-does-subtitle-mean>

Rustad, G. C., & Emilsen, A.-S. S. (2024). Skam – TV-serie. In *Store norske leksikon*.
<https://snl.no/Skam - TV-serie>

Sarno, I. (2025, January 15). Audiovisual translation. *European Commission Knowledge Centre on Interpretation*.
<https://knowledge-centre-translation-interpretation.ec.europa.eu/en/content/audiovisual-translation>

Season 2, Episode 2. (n.d.). *Skam Wiki*. Retrieved May 7, 2025, from
https://skam.fandom.com/wiki/Season_2,_Episode_2

Simonsen, H. G., Kjøll, G., & Faarlund, J. T. (2024). Språk. In *Store norske leksikon*.
<https://snl.no/spr%C3%A5k>

Skamenglishsubs. (n.d.). *Tumblr*. Retrieved May 9, 2025, from
<https://www.tumblr.com/skamenglishsubs>

Venuti, L. (2008). *The translator's invisibility: A history of translation* (2nd ed.). Routledge.

Vlahov, S., & Florin, S. (1969). Neperovodimoe v perevode. Realii [Untranslatability in translation: Realities]. *Masterstvo perevoda*, 6, 432–456.

Resüme

TARTU ÜLIKOOL

SKANDINAVISTIKA OSAKOND

Eliza Gussarov-Šlenduuhov

UNGDOMSSPRÅK I SKAM/ NOORTEKEEL SARJAS SKAM

Bakalaureusetöö

2025

Lehekülgede arv: 38lk

Antud bakalaureusetöö eesmärk on uurida, milliseid valikuid on teinud mitteprofessionaalsed tõlkijad ehk fännsubberid sarja noortekeele tõlkimisel ja kuidas need vastavad teooriatele noortekeele tõlkimise kohta ühes Norra telesarja SKAM osas.

Analüüsi materjaliks oli noortesarja SKAM teise hooaja teise episoodi norra-, inglise- ja venekeelsed subtiitrid.

Töö teoreetiline osa käsitleb noortekeele definitsiooni, mis on släng, koodivahetus ning kultuurilised viited. Sellele järgneb ülevaade sellest, milliseid tõlkimise strateegiad kasutatakse noortekeele tõlkimiseks.

Töö teises osas viiakse läbi repliikide, kus leidub släng, koodivahetus ja kultuurilised viited, analüüs. Vaadeldakse, missugused tõlkimise strateegiad on kasutatud ning millised raskused võisid fännsubberitel tõlkimise protsessis esineda.

Kokkuvõttes jõuti järeldusele, et peamiseks tõlkimisstrateegiaks oli ülekandmine, ning kõik fännsubberite poolt kasutatud tõlkimise strateegiad on teooriale vastavad.

Märksõnad: Norra sari, subtiitrid, SKAM, noortekeel, tõlkeanalüüs, inglise keel, vene keel, fansubbing.

Annotatsioon

Antud bakalaureusetöö eesmärk on uurida, milliseid valikuid on teinud mitteprofessionaalsed tõlkijad ehk fännsubberid sarja noortekeele tõlkimisel ja kuidas need vastavad teooriatele noortekeele tõlkimise kohta ühes Norra telesarja SKAM osas.

Analüüsi materjaliks oli noortesarja SKAM teise hooaja teise episoodi norra-, inglise- ja venekeelsed subtiitrid.

Töö teoreetiline osa käsitleb noortekeele definitsiooni, mis on släng, koodivahetus ning kultuurilised viited. Sellele järgneb ülevaade sellest, milliseid tõlkimise strateegiad kasutatakse noortekeele tõlkimiseks.

Töö teises osas viiakse läbi repliikide, kus leidub släng, koodivahetus ja kultuurilised viited, analüüs. Vaadeldakse, missugused tõlkimise strateegiad on kasutatud ning millised raskused võisid fännsubberitel tõlkimise protsessis esineda.

Märksõnad: Norra sari, subtiitrid, SKAM, noortekeel, tõlkeanalüüs, inglise keel, vene keel, fansubbing.

Vedlegg 1. Tabellen med strategiene brukt til å oversette slang, kodeveksling og kulturelle referanser

Slang

Kodeveksling

Kulturelle referanse

Kjenner du han Jonas? Han i første?	Мы хотели спросить, может быть, ты знаешь Юнаса? utelatt	We were wondering if you know Jonas. utelatt
De dro på en fest hos en tredjeklassing.	В итоге он пошел на вечеринку какого-то выпускника. overføring	They went to some other third-year guys' party. overføring
Det hadde visst vært jævlig fett.	Похоже, там было и правда круто. parafisering	Apparently it was awesome . desimering
Hooka han med noen, da?	Он переспал с кем-нибудь? overføring	Did he hook up with anyone? overføring
Helt sjukt! Du burde kanskje få litt hjelp!	Это нездорово. Возможно, тебе требуется помощь. desimering	It's completely insane . Maybe you should get some help? overføring
Vi har fått "Brun og blid" som spons.	"Brun og Blid" будут нашим спонсором. overføring	We got "Brun og Blid" to sponsor us . overføring
Vi har fått "Brun og blid" som spons.	"Brun og Blid" будут нашим спонсором. overføring	We got "Brun og Blid" to sponsor us . overføring
Jeg har drevet med litt research etter skoletid.	Я много копалась в интернете после школы. substitusjon	I've been doing a little research after school. overføring
Det går rykter om at han fikk en i tredje til å komme.	Ходит слух, что выпускница кончила с ним. overføring	There's a rumour that he made a third-year girl come . overføring

Det går rykter om at han fikk en i tredje til å komme.	Ходит слух, что выпускница кончила с ним. overføring	There's a rumour that he made a third-year girl come. overføring
Han gikk ned på henne.	Он помог ей языком . parafrasering	He went down on her . overføring
Det er vanskelig for Tinder å vite det. Burde stå i bioen .	Тиндер же не может этого знать. Такое нужно писать в описании профиля . overføring	It's difficult for Tinder to know that. They should write it in the bio . overføring
Sjekk vennene hans! De er dritkjekke!	Глянь на его друзей, они пиздец горячие . overføring	Look at his friends. They're really hot! overføring
De går i andre klasse på Handels .	Они на втором курсе в Хендельс overføring	They're second years at Handels,... overføring
Bare fordi jeg ikke går rundt og snakker om at jeg er keen på sex , -	Только то, что не разгуливаю по округе, говоря о том, как мне интересен секс parafrasering	Just because I don't go around talking about being keen on having sex ... overføring
Jeg måtte si du hadde bursdag, for jeg skal på date .	Мне пришлось сказать, что сегодня у тебя день рождения, потому что у меня свидание . overføring	I had to say it was your birthday because I have a date . overføring
En drittsekk som heter William.	с мудаком по имени Вильям. overføring	an asshole called William overføring
- Han er ikke typen til Vilde. - Ok. Drama .	-Он не встречается с Вильде. -Понятно. Скандал . overføring	-He's not Vilde's boyfriend. - Okay. Drama . overføring

Dritkult å bare sitte her og være sur.	Достаточно прохладно для того чтобы сидеть тут и злиться. ukjent	Really cool to just sit there being pissed. overføring
I et ganske stort og creepy hus.	В огромном страшном доме. overføring	In a really large and creepy house. overføring
Du kodd med meg nå?	Ты издеваешься надо мной, не так ли? overføring	You're kidding me, right? overføring
Har du sett på en ræva high school-film og tatt notater?!	Насмотрелся подростковых фильмов и делал заметки? sletting	Did you watch a bunch of high school movies while taking notes? parafrasering
Har du sett på en ræva high school-film og tatt notater?!	Насмотрелся подростковых фильмов и делал заметки? overføring	Did you watch a bunch of high school movies while taking notes? overføring
Hvis du ser det fra min side, så var det hun som la an på meg.	Если бы посмотрела с моей точки зрения. Вильде пришла ко мне. parafrasering	But if you saw it from my side... It was Vilde who came to me. parafrasering
- Komme hvor da? - Komme-komme!	- Кончила как? - Кончила оргазмом... parafrasering	-Come how? -Cum-come... overføring
Jeg kan ikke. Sorry.	Я не могу. Извини. overføring	I can't though. Sorry. overføring
Tror du jeg går på de greiene der?	Ты думаешь я попадусь на эту уловку? overføring	Do you think I fall for that stuff? overføring

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemise

Mina, Eliza Gussarov-Šlenduhoov,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

UNGDOMSSPRÅK I SKAM,

mille juhendajad on Mie Mortensen ja Anonina Kostina,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

/digiallkirjastatud/

Eliza Gussarov-Šlenduhoov

Tartus, 26.05.2025

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud käesoleva bakalaureusetöö ise ning toonud korrektselt välja teiste autorite panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli maailma keelte ja kultuuride instituudi skandinavistika osakonna lõputööde juhendist ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

/allkirjastatud digitaalselt/

Eliza Gussarov-Šlenduuhov

Tartus, 26.05.2025

Lõputöö on lubatud kaitsmisele

Mie Mortensen

Tartus, 26.05.2025